

İSA'NIN SON GÜNLERİ¹

952-53 ders yılı için, Mukayeseli
Dinler Tarihi dersinden, mezuniyet tezi
olarak hazırlanmıştır.

Sedad Veyis ÖRNEK

---

¹ Sedat Veyis Örnek, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden (danışmanlığını Prof. Dr. Mehmet Karasan'ın yaptığı) *İsa'nın Son Günleri* başlıklı (özgün hali daktiloyle yazılmış olan) bu mezuniyet teziyle 1953'te mezun olmuştur.

- 1- İsanın Hayatı : Ernast Renan
  - 2- Havariler : "....."
  - 3- Ademođlu : Emil Ludvig
  - 4- İncil : Matta'ya göre
  - 5- " : Luka'ya "
  - 6- " : Markos'a "
  - 7- " : Yuhanna'ya "
  - 8- Kuran-ı Kerim :
  - 9- İsa Meselesi : A.Hilmi Ömer Budda
  - 10- Hristiyan Dini : Descufi
  - 11- Dinler Tarihi : A. Hilmi Ömer Budda
  - 12- Yeryüzündeki Dinler Tarihi : . Rıza Dođrul
- ve Ansiklopedilere bařvurulmuřtur.
-

Plan:

- 1- nsz 1
- 2- Düşmanları ve ölüm sebepleri 7
- 3- Son günleri 9

Göklerden tez yetiş, ya Rab!

Ruhum tükeniyor....

Mezmur

ÖNSÖZ

İsa bir peygamber olarak çok az şey getirmiştir denebilir. Doktrini o kadar az bir kaideye bağlıdırki, bunları zikretsek bile çok az yer tutar. İsa etrafındakilere ne Buddha gibi Nirvanaya erişmek için ruhu ve maddeyi tahammül fersa bir işkenceye tabii tutmayı tavsiye etmiş; ne Yahya peygamber gibi dağlarda çekirge ve yılan yiyerek münzevi bir hayat yaşamış; nede Hazreti Muhammet gibi namazı, orucu; kurbanı; ileri sürmüştür. O hayatı boyunca sevmeyi ve affetmeyi telkin etmiştir. Bunu şahsında ölmez bir sembol haline getirmiştir. İnsanları sevmek ve affetmek İsa'nın yegane hayat düsturu, ölmez prensibidir. Birde sadaka vermek! Eğer sadaka dini bir mensik sayılırsa, İsanın akaidinde ve ilmihalinde en büyük yeri sadaka alır. "Sadaka verin, Tanrıya borç veriyorsunuz!" Bu söz, İsanın dininde sadakanın üzerine düşen şeref payını çok güzel anlatır.

Çırağı ve müridi olmak için şu veya bu şeye inanmak değil yahut şu veya bu şeyi yapmak değil, ona inanmak; ona bağlanmak kafidir.

Bugün Hıristiyanlıkta İsa adına yapılan ne kadar ayin ve seremoni varsa, bunların hepsi ölümünden sonra gerek çırakları, gerekse ilk hıristiyanlar tarafından muhtelif sebeplerle icad edilmiş, zamanla adet ve anene haline getirilmiştir. Bugün dünyada şukadar milyon saliki bulunan Hıristiyanlık dini, bu dinin ağzına kadar dolu seremonisi İsanın hatır ve hayalinden bile geçmemiştir. İsa tantanadan, şatafattan daima kaçmış, basit ve düz bir hayat yaşamıştır. Bugün garbın en ulu eserleri olarak selamlanan muhteşem kiliseler, birer dini yapı olarak her zaman hayranlığı üzerinde toplayacak sanat eserleridir. Fakat İsanın anlayış ve görüşünü temsil edemezler. Çünkü İsa sarayları, gösterişli, tapınakları hiçe sayan, dünyada bir kulubeciği dahi olmayan fakir bir halk çocuğudur. Yaşadığı müddetçe fakirlerin dostu, zenginlerin düşmanı olmuştur. Çırakları arasında zengin bir tek kişiye bile rastlanmaz.

Hepside fakir balıkçılardan ibarettir. Minnacık cemaatinin hemen hepsini günahkar kadınlar, zavallı vergi tahsildarları teşkil ediyordu. Bu bakımdan "ebionizm" İsanın öz bir akidesi olmuştur. Bazen vaazları esnasında coştığı vakit -ki pek nadirdir- zenginleri şiddetle yadediyordu. Onlar için her şeyin bittiğini söylüyor: "Bir devenin iğnenin deliğinden geçmesi, bir zenginin Tanrı ülkesinde girmesinden kolaydır" diye zenginlik üzeri korkunç ve ürpertici meseller kuruyordu. Zengine düşmandı. Ona göre zenginin kabahatı , affedilmez suçu zengin olmasıydı. Eğer İsa yaratıcı bir Tanrı olsaydı, bütün insanları fakir olarak yaratırdı. Bu bakımdan kilise, hele papalık İsanın tavsiye ettiği değil, takbih ettiği bir müessesedir. Bahusus siyasi entrikalara alet olan, masum insanlara işkence etmek için bir ferman bir selahiyet gibi kullanılan kilise asla! Ortaçağda yüzbinlerce insanı çarmıha geren, yakan kilise kanunları, bizzat İsanın kendisini ölüme mahkûm eden Yahudi kanunlarından da korkunçtur. Ortaçağda ve diğer taassub devirlerinde İsa adına irca edilen kararlar, papa emirleri o emirlere kurban giden insanların ıstırapı elbetki, İsanın aziz ruhunu taciz etmiştir.

İsa kendi dini düşünce ve fikirlerini yayarken din ve mezheplerden hemen hemen hiçbir şey almamıştır. Tam ortasında bulunduğu Yahudilik onu nihayet birkaç dini merasime iştirak edecek kadar ilgilendirmiştir. O bir taraftan kendi dini, Yahudiliğe, bilhassa ortodoks Yahudiliğe karşı bir tepki olarak doğmuştur. İnhisarcı bir ruh taşıyan ve "Saduki"ler elinde hakiki huviyetini kaybeden Yahudilik ve Tevrat kanunları İsayı sadece tiksindiriyordu. Gösteriş ve şekle alabildiğine ehemmiyet veren Yahudi ruhbanlarıyla her fırsatta alay ediyordu. Onlara: "Ruhunuzuda yıyabiliyormusunuz? İnsanı kirleten yediği değil, kalbinden çıkandır" derdi. Bütün bunlara birde Yahudilerin gururu ve kendilerinden başka herkesi hor görme tabiatları eklenince, bu hal İsanın Musa kanunlarına isyanı için kafi sebeplerden en önemlisini teşkil etmiştir.

İsa Sur ve Sayda memleketlerinde, Filupus Kayseriyesinde ve Dekopoliste putpersliği bütün parlaklığı içinde görebilmiştir. Fakat pek ehemmiyet vermemiştir. Putperestlerin onu en çok ilgilendiren tarafı onların yapma tanrıları, puta tapmaları değil, kölelikleri olmuştur.

Yunan tesirine gelince: Çırakları arasında Yahudilerin Hellen dedikleri birçok kimseler vardı. Filistinde pek değişik manaları olan bu kelime, kâh Yunanca konuşan ve putperestler arasında oturan Yahudilere kâh Yahudiliğe dönmüş olan eski putperestlere deniyordu. İsa herhalde bu son nev'iden Hellenlerle münasebette bulunmuş ve sevgi görmüş olsa gerektir. Yunanca bildiğide muhtemel değildir. Konuştuğu dil, İbrani diliyle karışık Suriye lehçesidir. Esasen İsanın seyyahat muhiti dardı. Bu itibarla üzerinde şu veya bu sebeple bir Yunan tesiri mevzuu bahis olamaz.

İsanın üzerinde en fazla vaftizci Yahyanın tesiri olmuştur. Henüz mesihliğini kendi kendisine bile ilan etmeden evvel, Yahya tarafından vaftiz edilmişti. Yahyanın istikbali hakkında söylediği esrarlı sözler ve imalar onu hayli düşündürmüştür. Kendisinin bilahare vaftiz yapması hastaları iyi etmesi, mucizeler göstermesi Yahyadan kalma tesirlerdir. Yahya diken gibi sakalları ve gür sesiyle korkunç akıbetlerden bahseden bir peygamberdi. İsanın vaızlarında coşup taşması, munis yaratılışına hiçte yakışmayan sert konuşmaları Vaftizci Yahyadan kalmadır. Fakat bu, tesirler görüldüğü gibi, İsanın iç dünyasında derin yankılar uyandırmamış, ancak satıhta kalan birer iz olmuşlardır. Bunlar nihayet insan münasebetleriyle mübadele edilen normal tesirlerdir. İsa, kalb ve duygunun dışında kalan her türlü tezahürü hor gören bir peygamber olduğu içindirki, bu gibi bir takım tesirler onun akidesinde yer etmek imkanını bulamamıştır.

İsanın Tanrı görüşüne bakacak olursak; onun tanrısı “müşrik ve merhametli” bir babadır. İsanın tanrısı, kendisine öz ve halis millet olarak Yahudi kavmini seçen ve onu her şeye karşı koruyan müstebit ve tarafçı bir tanrı olmayıp, insanlığın ve bilhassa fakirlerin tanrısıdır. Her an istediği yerde onula yaşar; gerçi onu görmez, fakat onunla bir ruh ve kalp teması olarak yaşaması için ne Musa gibi gök gürelemesine ve çalılar yanmasına, ne Eyyüb gibi vahiyli fırtınaya, ne eski Yunan hakimleri gibi kehânete, nede Hazreti Muhammed gibi cebraile ihtiyacı vardır.

İsa kendisini daima tanrı ile Baba- Oğul vaziyetinde görmüştür. O, Tanrının oğludur. Fakat bütün insanlar tanrı oğludur veya muhtelif derecelerde tanrı oğlu olabilirler....

Hepsi hergün Tanrıya baba demelidirler; dirilecek olanların hepsi Tanrı oğlu olacaklardır.

İsanın şairane tabiat anlayışında kainata bir ruh nüfuz eder; insanın ruhu tanrının ruhudur; tanrı insanın içindedir, insan vasıtasıyla yaşar, nasıllı insan tanrının içindedir, tanrı vasıtasıyla yaşar. İsanın yüksek idealizmi kendi şahsiyeti hakkında pek açık bir anlayışa varmasına asla imkan vermedi. Kendisi babasıdır, babası kendisidir. Çıraklarının nefsinde yaşar; her yerde onlarla beraberdir; çıraklarıyla "Bir"dir, nasıllı kendiyile babasıda "Bir"dir. Kısaca Ernest Renan'ın da dediği gibi: Tanrının doğrudan doğruya baba olarak idraki. İşte İsanın bütün teolojisi!..

Buraya kadar İsanın, kendi doktrini içinde şahsiyetini kalın çizgilerle vermeye çalıştık. Şimdide İsanın hayatına kısaca bir göz atalım.

İsanın hayatı başlıca üç safha arzeder. Birincisi doğduğu Nasırada geçen çocukluk yıllarından Vaftizci Yahya ile tanışmasına kadar olan safha. Bu safhada oda her peygamber gibi tabiatla dostluk kurmaya çalışmış, tek başına ıssız yerlere çekilerek düşüncelere dalmış, hemcinslerinin derdiyle yakından ilgilenmiş, içinde, en güzel yerinde yavaş yavaş büyüyen, kıpırdayan ilahi cevherin varlığından kâh şüphe etmiş, kah kendisini İsraili kavmine beşaret getirecek İsa-Mesih olarak kabul etmiştir. Bu sıralarda Vaftizci Yahyanın ünü her tarafa ulaşmıştı. Muhtelif yerlerden gurup gurup halk, vaftiz olmak için Yahya'ya gidiyorlardı. İsada bu gurublardan birine karışarak Ürdün kıyılarına kadar gitti ve Yahya tarafından vaftiz edildi. Yahya bu siyah gözlü, ırkının bütün güzelliğini ölçülü yüzünde toplayan, biraz ürkek bakışlı genç adamda gelecek olan peygamberin nişanelerini bulmuş olacakki, onun hakkında etrafındakilere ümitli ve güzel sözler söyledi. Hatta İsaya "Gelecek olan sen misin?" diye sordu.

İsa vaftizciden karışık hisler içinde ayrıldı. Günlerce kendi kendisiyle mücadele etti. Fakat en sonunda anladığı içinde bir ilahi taraf var. Bu ilahi taraf, küçük hislerini, tereddüt ve şüpheyi derhal ezdi, tertemiz fakat mücadeleye dolu geçecek bir hayatın ilk perdesini açtı.

İsanın peygamberliğini ilan etmesi ve vaizlerine başlaması onun ikinci hayat safhasına girer. İsa bu safhada artık statik durumdan dinamik bir duruma geçmiş oluyor. Fikri, güzel düşünceyi ve örnek ahlakı işle; hayatla birleştirmeye çalışıyor. Yanına balıkçılardan müteşekkil bir topluluk alarak her tarafı dolaşıyor, vaiz ediyor, yeni dine salık toplamaya çalışıyor.

Gittiği yerlerde mucizeler gösteriyor, hastalara şifa dağıtıyor, bilhassa halk tabakasının gözünde büyük ehemmiyet kazanıyor. Her konakladığı yerde kendisine yeni müritler, yeni çıraklar katılıyor, küçük cemaatı gittikçe genişliyor. Dostları ona ve çıraklarına evlerini açıyorlar, yemek ikram ediyorlar; o da bunlara mukabil onlara gök saltanatında en güzel yerleri vadediyor, tatlı ve ümüt verici vaazlarda bulunuyor. Kazandığı fakir dostları yanında zengin düşmanları da yer alıyor. Bu hal her yenilik için varittir. Her yenilik, her yeni düşünce ve fikir birtakım düşmanlar kazanmadıkça, güçlüğe, saboteye uğramadıkça yenilik olmaz. İnsanlar alışkanlıklarına ait olan her şeye şüpheyle bakarlar. Köklü müesseselerin, eski bir maziye sahip fikir hayatlarının en doğru ve en güzel olduğuna inanırlar. Adet ve anenelerinin sarsılmasına matuf rönesansları, yenilikleri, yok etmek için elbirliği ederler. İnsanoğlu içinde büyüdüğü, fikri ve içtimai hayat seviyesine dokunacak en küçük bir kıpırdanışı yok etmek için kaplan kesilir.

Yahudilerin kendi kavimlerine olan inaçları, dünyanın hiç bir milletin de bu derece semirmemiştir. Allahları yalnız kendilerinin allahıdır. Dünya yüzünde payidar olacak millet yalnız kendileridir. En güzel şey daima kendilerinden neş'et eder. Tanrı ilâhi buyruğunu yaymak için kendi kavimlerinden bir peygamber seçmiştir. Onun için İsanın yeni dini, Yahudileri çileden çıkarmaya kâfi geldi. Onlar Galileleri o kadar değersiz görürlerdiki "Ahmak Galileli" sözü aralarında adeta bir darbı mesel haline gelmişti. Galileden bir peygamber çıkacağından başka, belki her şeye inanırlardı.

Tevrat kanunlarını ellerinde tutan aristokrat rahipler o kadar rahata kavuşmuşlardiki, doğrudan doğruya kendi mevkiilerini yıkmayı hedef tutan bu yeni harekete karşı en ufak bir müsamahada bulunmak şöyle dursun aksine, ellerinden geleni yapacaklardı. İ sada bunu anlamıştı. Onun için Kuduse yaptığı bir iki seyyahattan elleri boş, üstelik tahkir ve tezyif edilmiş olarak döndüğü vakit pek üzülmedi. Onun için ilâhi vazifesini fakir muhitlerde ifaya hazırlandı. Saddukilerin, ferisilerin, zengin yahudilerin ukalaca sorularına, müztehzi bakışlarına muhatap olmaktansa basit ve çileli insanların saf inançlarını kazanmayı daha üstün buldu. O da her peygamber gibi "İnsan kendi memleketinde peygamber olamaz" düsturuna uyararak, ailesini, bir zamanlar en güzel günlerinin

---

geçtiği memleketini, Nasırayı terkederek başka memleketler ve başka insanlar arasında dolaştı durdu.

Yahudiler İsayı bir an evvel susturmak için fırsat bekliyorlardı. İsada bunu anlamıştı. Muvaffakiyetine doğru attığı her adım, aynı zamanda maddi ölümüne doğru attığı bir ölüm oluyordu. Cemaatı ve hitap sahası genişledikçe, ölüm çemberide daralıyordu. Ölümü çok yakından sezmesine rağmen hiçte yılmadı. Asil vazifesine tam bir güvençle devam etti. Fakat hiç bir zaman, bir asi gibi halkı isyana sevketmedi. İsanın büyük taraflarından biriside budur. Şu "Gaye vasıtayı meşru kılar" sözü ona o derece zavallı geliyorduki, böyle bir şeyi hatırına bile getirmedi. Esasen buna yaratılışı da müsait değildi. O, her zaman her yerde seven, karşılık beklemeden seven bir kimseydi. Öyle olmasaydı, insanlar için kendini eder miydi?

Kanlı bir ihtilal onun beyaz rüyalarının allak-bullak olması demekti. Daima büyük, daima ulu olan insan sevgisi dururken, zulum nasıl hatırlanabilirdi? O ayaklarını yerden kesmiş, realiteye sırt dönmüş, kendini temiz bulutlar üstünde hissediyordu. O "Eğer bir yanağına vururlarsa, o birinide çevir!" diyordu. Hiç böyle bir kimse kan dökebilirmiydi?

Ama, bununla beraber yahudilere, bilhassa ruhban sınıfına daima bir kızgınlık duyarak, fakirlere, hastalara, ümitsüzlere teselli dağıttı.

Üçüncü safha, son Kudüs seyyahatından ölümüne kadar olan safhadır. İşte biz bu safhanın en önemli olan son haftasını mümkün mertebe gün be gün, elimizdeki kaynaklara başvurarak, tüyler ürpertici neticenin tesirinde kalmaya çalışarak incelemeye çalışacağız. Gayemiz bu ilahi artistin, ilahi faciasının son günlerini derli toplu vermektir.

Ancak İsanın son günlerine geçmeden önce, çarmıha gerilmesine takaddüm eden günlere, Kudüsteki düşmanlarının hazırlık ve tavırlarına bir göz atalım.

Düşmanları ve Ölüm Sebepleri

İsa muhtelif sebeplerle Kudüse birkaç defa gelip gitti. Hac farizesini mümkün mertebe ifâ etti. Fakat etrafında tehlikenin gittikçe büyüdüğünü hissettiğinden bu ziyaretlerini bir aralık 18 ay kadar kesti. Kuduse gitmedi ancak 31-32 ci senenin Kamış bayramında onun her zaman fenalığını isteyen ailesi onu Kudüse gitmeye teşvik etti. Gerek E. Renan gerekse İnciller yuhanna bu teşvikte gizli bir maksat olduğunu ileri sürerler.. İsa ailesinin: "Aleme kendini göster, bu şeyler gizli yapılmaz, nelere kadir olduğunu bilhassa Yahudilere İspat et" yollu teşvikini boş verdi, bir ihanetten korktu. Fakat sonraları bilinmez bir kader sevki tabiisi içinde haç kabilelerine katıldı. Daha feci sonuca 6 ay kadar vardı. Bu müddet zarfında İsa münakaşa ve fırsat buldukça vaîzle geçirdi. Müfrit ferisiler, ortadoks yahudilerle yaptığı münakaşalar her zaman hasımlarının gülünç mağlubiyeti ile sonra eriyor, onların İsa'ya karşı olan kinini bir kat daha arttırmaktan başka hiçbir işe yaramıyor.

İsa Kudüs'e bu son gelişinde imansız şehri çok zalim bulmakla, ümitsizliğe düşmekle beraber, etrafında kendisine ve getirdiği dünya görüşüne hayran bir grubun gittikçe büyüdüğünü de görüyordu. Fakat, bunların bir kısmı yüksek rahipler sınıfının kendilerine zulmedeceklerinden çekinen korkak ve cesaretsiz yahudiler, diğer bir kısmı ise şehre ticaret için gelmiş yabancılardı. Öbür taraftan bir kısım halk daha vardı ki, İsa'ya evlerini açacak onu baş tacı edecek kadar davaya bağlı, imanlı fakirlerdi. Bilhassa Beytenya köyünde Meryem ve Marta isimli iki kız kardeş İsanın etrafında biri birleri ile yarışırca pervane olurlar. Ona ne yapacaklarını şaşırırlardı. İsa tevkif edildiği güne kadar bu iki kardeşin evinde kaldı. Gündüzleri şehre iner mabedin revakları arsında dolaşır Yahudilerin sinsi ve kasıtlı suallerine cevap vermeye çalışır, bazan iyi insanları bulursa onlara pek yakında tecelli edecek olan gök saltanatı hakkında müjdelere ve vaîzler verir, akşamları da geceyi geçirmek için ekseriya bu iki kardeşin evine gelirdi.

İsanın bu müddet zarfında coşup, bilhassa gösterişi seven aristokrat rahip sınıfına kızıp en şiddetli vaâzlarını bu altı aylık devre esnasında verdiği bir hakikattir. İşte bu vaâzlar ve birkaç yanlış harekettirki, yahudilerin kendisini öldürme fikirlerini iyice tahrik ve tacil ettirmiştir.

İsanın ölüm havasını hazırlayan zengin rahip sınıfıdır. Çünkü her fırsatta onların iki yüzlülüğünü ve şarlatanlığını ortaya atan, Kuduste cereyan eden her türlü sakat ve uygunsuz hadiseye tenkitkâr bir gözle bakan, fakir halkı daima tebeil, zengini tezyif eden, halkın iyiliği için hiçbir şey yapmayan dini zümreye yürekten hasım olan bir insanın taşkın hareketleri rahip sınıfını pek tabii olarak çileden çıkarmıştır. Rahip sınıfı o zaman her şeye hükmeden bir ana parti durumundaydı. İsanın faaliyetini bir nevi dini coşkunluk fakat daha çok kendi selahiyetlerine müdahale eden küstah ve yıkıcı bir el telakki ediyorlardı. İsanın muvaffak olması kendi saltanatlarına indirilen en büyük darbe olacaktı. Rahip sınıfı kendi forslarından başka, hükmü altında buldukları Romanın, büyük imparator Kayser'in oteritesi, incitilmez gurur ile de İsayı yaralamak istediler. Bunda önceleri muvaffak olamadılar. Fakat en sonunda ölüm kararını kendileri imzaladılar, hükmü Romalılara infaz ettirdiler. Yani çarmlıha kendilerini gerdiler, çivileri Romalı askerlere çaktırdılar...

İsa'nın ölüm kararının mucib sebepleri arasında en önemli yeri alan söz mabet hakkında sarfettiği "İnsan eliyle yapılmış olan şu mabedi görüyor musunuz? İstersem onu yok ederim ve üç günde insan eliyle yapılmamış bir mabet kurabilirim" sözü olmuştur. İsa bir gün çıraklarından birisinin mabedin revaklarını hayranlıkla göstermesine kızarak, kendi ölümünü hazırlayan bu ihtiyatsız cümleyi sarfetmişti.

Kudüste ruhani reislik verasetle olmayıp, romalıların tayin ve azledebileceği bir memuriyet haline gelmişti. O sene ruhani reis Yusuf Kayara idi. Seciyesi ve karakteri hakkında pek bir şey bilinmemekle beraber, kendisinin zayıf ve silik bir şahsiyet olduğu anlaşılıyor. Çünkü, kendisi reislik makamını işgal etmekle beraber otorite kayınbabası bulunan ve Romalılar tarafından azledilen Setn oğlu Hanania veya Hannas'ta idi. İsayı sarfettiği "Üç günde yenisi yaparım" cümlesi bahane ederek ve mes'ul bir şahıs olarak bu adam ölüme mahkum etmiştir. Fakat karar bütün bir hey'etin iradesi olduğu için bu korkunç karardan kendisine düşen mes'uliyet payı da diğerlerinden düşen kadardır. İsanın son günlerini takip ederken Rahip Hannas'a ve partisine de kısaca yer vereceğiz.

İsa'nın Son Günleri

İsa 32.ci yılın Şubat ortalarında, bir aralık; hem Kuduste aleyhine inkişaf eden havayı yatıştırmak, hemde daha evvelde ziyaret etmiş olduğu Ürdün kıyılarını tekrar görmek ümidiyle seyyahata çıktı. Buralarda bir müddet kalarak, eski hatıralarını tazeledi, vaizlerde bulundu ve mart başlarında (Nisan'ın ilk haftasında) tekrar Beytanyaya döndü. Beytanya Kuduse 1,5 saat mesafede meyvesi bol bir köydü. Burada her zaman kaldığı Marta-Meryem kardeşlerin evinde misafir oldu. O gece, İsayı görmek için gelen bir çok ziyaretçilerin nezdinde, İsayı ev sahipleri tarafından parlak bir ziyefet verildi. Meryem hem ziyarete daha fazla şenlik vermek, hemde Isaya olan merbutiyetini göstermek için bir şişe kokulu yağ İsanın başına döktü. Ev lavanta kokusuyla doldu. Havarilerden bazıları böyle kıymetli bir yağın beyhude yere israfına memnun olmadılar. Renan'la, E. Ludvig memnun olmayanın yalnız Yahuda Keriyet olduğunu söylerler. Ama mevcut dört İncilde böyle bir kayıt olmayıp, içlerinden bazılarının kızdığı yazılıdır.

İsa havarilerinin bu hazımsızlığına gücendi ve: "Onu bırakın, niçin onu incitiyorsunuz? O bana iyi bir iş yaptı. Çünkü yardım yapacak fakirleri her zaman bulabilirsiniz. Ama beni bulamazsınız." (Mat. 26:15) diyerek, bu cömert kadına gök saltanatında iyi bir yer vadetti.

O akşam Yahuda, sadık onikinin en kalleşi, bu vefasızlığın en korkunç mümessili Keriotlu havari ziyafeti terkederek, doğrucu ruhanilerden birisinin evine gitti. Tuhaf bir tesadüf, rahiplerden bir kısmıda; İsa hakkında esaslı bir karar almak için Yahudanın gittiği rahibin evinde toplanmış bulunuyorlardı.. Yahudayı aralarında görünce sevinçleri büyük oldu. Çünkü İsayı yok etmek için, bizzat İsanın dostlarından birisini elde etmek onlara hayli kolaylık sağlayacaktı. Anlaşma uzun sürmedi. Beytan'yadaki ziyafette yağın dökülmesiyle fakirler sandığına irat getirilecek parayı hesaplayan ve bu yüzden efendisine isyan etmek cesaretini gösteren fakir dostu havari, ruhaniler meclisinde efendisini bir avuç dinar altına sattı.

Paraya mukabil yapılacak iş basitti: Yahuda efendisinin en küçük bir hareketini gözden kaçırmayacak, onları saati saatına haber verecek ve büyük bayram yaklaşmadan bir iki gün evvel münasip bir yerde İsayı kıs kıvrak yakalamak için onlara yardım edecekti. Bu anlaşmadan her iki tarafta gayet memnun oldu. Gece yarısına doğru rahipler rahat yataklarına, Yahuda da geceyi geçirmek için bir dostunun evine gitti.

Yahuda insanlığın hiç bir zaman affetmeyeceği bu ihaneti niçin yapmıştı? İnciller ve Hıristiyan kaynakları, zamanımız kadar süre gelen rivayetler bu bedbaht Havariyi çok aşağı bir karakterde gösteriyorlar. İncilci Yuhanna onun ilk zamandan beri davaya inanmadığını, hatta hırsız olduğunu söylüyor. Elimizdeki mevcut kaynaklar Yahudanın aslen Yahudi olduğunu, onikilere sonradan katıldığını ve passif bir durumda olduğunu kaydediyorlar.. Onun havariler içindeki vazifesi propoğanda ve dini aşlamak fonksiyonundan daha çok grubun iâşe ve para işini idare etmektir. Parayla daima temasta bulunması onda maddeye karşı bir tamah hissini uyandırmıştı? Yoksa diğer arkadaşları içinde, kendisini efendisinin indinde olanlar kadar, bilhassa Petrus, Yakup ve Yuhanna kadar itibar görmemesini onu üzmüştü? O bir taraftan, tarlasını ve işini terkedip tahakkukuna bağlandığı davanın gecikmesi efendisini ele verecek kadar korkunç bir şüphenin doğmasına mı sebep olmuştu? Bunların hiç birisinin üzerinde –Sebeb Budur– diye duramayız. Muhakkak olan bir şey varsa, Yahuda diğerleri gibi saf ve hayalperest değildi. Aksine her hadiseye realist bir zaviyeden bakan, sebeplerden neticeler çıkaracak kadar zeki ve bilhassa kurnaz bir kimseydi.

Ziyafet akşamında efendisinin azarını, Kudusteki dost ve akrabalarının kendisiyle mütemadiyen alay etmelerini ihanetin sebepleri arasında sayabiliriz.

Ertesi gün, yani 9 Nisan Pazar günü İsa Beytanya köyünden Kudüse indi. Geldiğini herkes işitti. Bayram için Kudüste bulunan Galileli'ler kendi memleketinden olan iyi insanlar ona küçük çapta bir karşılama şenliği hazırladılar.

İsaya sıpalı bir merkep buldular. Merkebin üzerine elbiselerini örttüler. Çünkü Tevrat ve diğer mukaddes kitaplarda yazıldığına göre; gelecek peygamber mukaddes şehre bir merkep üzerinde gelecekti. İsanın geçeceği yollar üzerine yeşil dallar serptiler.. Ve etrafındaki bir sürü

insan: "Hosanna!", "Rabbin adına gelen mübarek olsun!" nidalarıyla onu istikbal ettiler. Müfrit ve telaşlı Ferisilerden bir kısmı "Rab! Bunları sustur!" diye ihtarda bulundular. İsa onlara gurur ve sevinçle "Size derim ki: eğer onlar susarsa ,taşlar bağıracaktır!" (Luka 19: 38) diye cevap verdi.

Şehirde bir çok yabancılar İsayı görmek için etrafına toplandılar. Hatta içlerinden bazıları onunla görüştüler. Akşam oldu ve İsa geceyi geçirmek için Beytanya köyüne dostlarının yanına döndü.

Sabahleyin yine Kuduse indi ve II. Salı, 12 Çarşamba günleri hep sabahları şehre inmek, akşamlarıda Beytanya köyüne yatmaya gitmekle geçirdi.

13 Nisan Perşembe günü Yahudilerin (Hamursuz Bayramı) dedikleri bayramın ilk gününe rastlıyordu. Bir hafta süren bayramın bilhassa ilk ve son gününe hayli ehemmiyet verilirdi. İlk günü herkes bayram kuzusu yedi. İsa ve arkadaşlarıda bir kuzu hazırladılar. Dostlarından birisinin evinde toplandılar. İsa akşam hayli neş'elendi. Havarilerde İsanın büyüğü neş'esine katıldılar. Hemen hepsi de tatlı hatıralarını tazelediler, biri birlerine iyi sözler söylediler. İsa, iki kardeşe, Petrusla Yakuba hayli iltifatta bulundu. Bayram kuzusunu büyük bir iştahla yemeye başladılar. Tatlı şaraplardan içtiler. Bir aralık İsanın neş'esi cam gibi kırıldı. Bütün Havarilerine ayrı ayrı baktı. Sonra acı bir sesle: "Doğrusu size derim, benimle yemek yiyenlerden birisi beni eleverecektir." (LK. 22: 15-16). Bütün dostları bu beklenmedik söz karşısında şaşkırdılar ve hepsi teker teker "Ya rab! Benmiyim?" diye sordular. Yahuda bile afiyetle aynı şeyi sordu. İsa katı bir ifşaatta bulunmadı, sadece şüphelendiğini ifade etti. Fakat sofradakilerin huzuru kaçmıştı. Yahuda müstesna herkes bir bir müddet vicdanlarının en derin noktalarına kadar inip orada bir şüphe ufacık bir imansızlık nişânesi aradılar.. Herkes birbirine gizlice bakarak, haini keşfe çalıştılar.. İsa kendisi ele vereni çok iyi biliyordu. Onun için parçaladığı ekmekten bir parçayı Yahudanın gözlerinin içine bakarak, diğerlerine ise alelade bir pozla uzattı ve "Alın, yiyin bu sizin için verilen benim bedenimdir." (LK. 22: 19-20) diyerek onları takdis etti. Daha sonra bir bardak şarap alıp onlara uzattı, onlarda şaraptan tuttular. İsa: "Buda beni kanım, günahlarımın affolması için bir çokları uğruna dökülen kanımdır" (Mt. 26:28) dedi.

Bu yemek ve ekmek parçalama Hıristiyanlık yerleştikten sonra çok ehemmiyet kazanmıştır. Bir aziz bayramı olarak Hıristiyanlıkta en önemli yeri almıştır.

Kaselerin diplerinde kalan son şarap damlalarınında içtikten sonra sofradan kalktılar. Yahuda onikilerden ayrıldı, şehrin yolunu tuttu. Diğerleride Zeytin Dağının eteklerine, Gestemani bahçelerine gittiler. Gestemani bahçeleri sık yapraklı ağaçlardan müteşekkil, inciri, hurması ve zeytini bol bir bahçeydi. İnsan kendini bu bahçeler içinde bir derece olsun emniyette hissedebilirdi.

İsa dağa doğru tırmanırken birden arkasında kendisini takip eden havarilere dönerek: "Bu gece hepiniz bende sürçeceksiniz. Çünkü çobanı vuracağım ve koyunlar dağılacaktır" diye yazılmıştır (LK. 22: 21-38) dedi. Fakat Petrus, bu saf ve ateşli balıkçı ileri atılarak: "Hepsi sürçseler bile ben sürçmem" diye teminatta bulundu. Diğerleride aynı şekilde söz verdiler. İsa hepsinide avcunun içi gibi biliyor. Onun için Petrusa: "Doğrusu sana derim, bugün hatta bu gece, horoz iki kere ötmeden önce, sen beni üç kere inkar edeceksin." (Lk. 22: 31-33).

İsa düşmanlarının kuvvetini zihnen ölçüp biçiyor. Ve bir an aklında kava etmek geçiyor. Yanındakilere soruyor: "Kılıcınız varmı?". Havarilerin ikisinde kılıç varmı. Çıkıyorlar: "Yarab! İşte burada iki kılıç var!". İsa gecenin içinde parlayan kılıçlara bakıyor. O kılıçları kavrayan ellerin sahiplerine bakıyor. Onların ne derece sadık ve samimi olduklarını kafasından süratle geçiriyor. Ve boşuna bir gayret manasına getirerek: "Yeter!" diyor.

Bahçeye giriyorlar.. İsanın hüznü o kadar artıyorki, güzel, zeytunu

---

gözleri adeta bulutlanıyor. Biliyorki ölüm kendisinden de, şanlı macerasından da kuvetli. Biliyorki mukaddes şehrin zalim insanları kendisini öldürecekler. Biliyorki yahuda artık kalleş ve düşman!

Yanına en çok güvendiği üç arkadaşını Petrusu ,Yuhannayı ve Yakubu alıp bahçenin iç tarafına dalıyor. Canı çekiliyor. Onlara: "Canım ölüm derecesinde çok mükedderdir. Burada durup ben dua edinceye kadar beni bekleyin" (Lk. 22: 39-46) diye rica ediyor. Biraz ileri gidip dua ediyor. Vucudu korkuyla titriyor, anlından iri ter damlaları yuvarlanıyor. Toprağa kapanıp: "Baba! Baba! Sana herşey mümkündür. Bu kaseyi benden geçir; lakin benim istediğim değil senin istediğin olsun!"

Arkadaşlarının yanına döndüğünde onları uyur buldu. Ümitsüzlüğü bir kat daha arttı. Bu sırada ellerinde meşalelerle başkâhinin muhafızları İsanın ve havarilerinin etrafını sardılar. Yahuda en öndeydi. İsayı muhafızlara tanıtmak kastıyla, gelip onu öptü. Hakkında yazılan bazı kitaplar, İsanın Yahudaya manidar bir tarzda bakarak: "Senmisin dostum!" dediğini kaydederler. Fakat İncillerde böyle bir kayıt yoktur. Muhafızlar hemen isayı yakaladılar. Havarilerden birisi, muhtemelen Petrus kılıcını çekerek başkâhinin hizmetkarlarından Malek isimli birisinin kulağını uçurdu. İsa derhal müdahale etti ve kılıç çekenı azarladı. Askerlere dönüp: "Bir haydut yakalamak içinmi silahla geldiniz. Ben hergün mabette vazetmezmiydim. Orada niçin beni yakalamak istemediniz?" Muhafızlar cevap vermediler, İsayı önlerine katıp şehre yollandılar. Dostlarının hemen hepside kaçmıştı.

Bir saat sonra İsa başkahinin konağına götürüldü. Başkahinlik mevkiinde evvelce bahsettiğimiz Hanania bulunuyordu. Diğer azalarda hazır vaziyette idiler. Planları ve taktikleride, evvelce, ustalıkla hazırlanmıştı. Delilleri, Musa dinine, yani Tevrat kanunlarına uygundu. Çünkü bir gün evvelinden hazırladıkları şahitler, İsanın Tevrat kanunlarına tecavüz ve küfrettiğine dair şهادette bulunacaklardı.

Hanania ona ilk önce, akidesi ve çıraqları hakkında sual açtı.

Hanania tekrar ve tekrar sordu, İsa ısrarla sustu. Nihayet başrahibe vaâzlarını dinleyen kimseleri sorguya çekmesini, onlardan akidesi hakkında malûmat edineceğini söyledi. Bu tavsiye, başrahibin hizmetkarlarından birisini öfkelenirdi. İsaye meclisin içerisinde bir tokat attı.

Mahkeme gece geç vakitlere kadar devam etti. Ölüm fermanını imzalatan (Allahın mabedini yıkacağım ve yerine üç günde yenisi yapacağım" sözünün İsanın ağzından çıktığı iki şahitle tesbit edildi. Bu söz Tevrata, dolayısıyla Allaha küfürdü. Allaha küfreden ölüme mahkum edilirdi.

Hanania'nın resmi bir sıfatı yoktu. Yerini esas başrahibe, Yusuf Kayafaya bıraktı ve ölüm hükmünü imzalattı.

İsa tamamen içine kapanmış, herşeyi tam bir teslimiyetle kabullenmişti. Rahiplerde karardan sonra dağıldılar. İsa sabaha kadar hizmetçilerin kaba muamelelerine maruz kaldı.

Sabahleyin, 14 Nisan Cuma günü rahipler heyeti suçluyu, Roma valisi Platus'a götürdüler. Çünkü Yahudi ruhani heyetinin karar verme yetkisi olup, kararı tasdike ve tatbika yetkileri yoktu. Gerçi Roma valisi Pilatusun da, Yahudilerin ölüm kararına müdahalesi men edilmişti; fakat İsa Galileliydi, yabancı sayılıyordu. Yabancıların ölüm kararında Romalıların hükmü cariydi.

Pilatusun böyle bir işe karıştırıldığı için canı sıkıldı. Çarnaçar İsayı sorguya çekmeyi kabullendi. Yahudileri kızdırmakta pek işine gelmiyordu. Zira bir raporla kendisini Kaysere curnal ederlerdi. Nitekim kendinden evvelki meslektaşını ihbar etmiş ve işinden attırmışlardı.

Pilatus İsa ile birlikte sarayına kapandı. Yanlarında kimse olmadığı için aralarında neler konuşulduğu bilinmiyor. Ancak Pilatusun İsaye acıdığı, ona iyi muamele ettiği rivayet ediliyor. Hatta Pilatusun, kendi iktidar bölgesine düşmediği için, İsayı yargılasın diye başka bir Romalı valiye gönderiyor. Bu yalnız E. Ludvig'in eserinde yazılıdır. İncillerde Renanın kitabında ve diğer serlerde böyle bir kayıt yoktur.

Platus saraydan çıkıp Yahudilere soruyor: "Bu adam size ne yapmıştır"

"Bizim tanrımıza küfretmiştir"

"Bunu salıverirsem, ne yaparsınız?"

"Kaysere, dolayısıyla bize ihanet etmiş olursunuz!"

Vali çekiniyor. Tekrar içeri giriyor. İsayla bir müddet daha konuşuyorlar. Tekrar dışarı çıkıyor. Yahudi geleneklerine göre, o gün, yani paskalya kuzusunun yenildiği gün bir idam mahkumunun hayatı bağışlanır. Platus son bir ümitle: "Paskalyanın şerefine onun hayatını bağışlamamı ister misiniz?" diye soruyor. Kalabalık uluyor: "Hayır! Başka birininkini bağışlayın!" Vali bu katı söz karşısında, hadisenin nezaketini anlıyor. Fakat yine de son bir ümitle: "Peki bu adamı ne yapayım?"

"Çarmıha geriniz!" Vali artık her şeyin bittiğinin anlıyor ve bir ikinci kurtarma bahanesi aramaktan vazgeçiyor. Bu garip ve esrarlı insan için başını derde sokmak istemiyor. "Alın" diyor. "O halde alın götürün!" Haris Yahudiler sevinçlerinden bayram ediyorlar.

İsayı gelenek icabı, soyundurup, Romalı askerlere bir iyice kamçlattırdılar. Sonra elbiselerini tekrar giydirip, başına alay olsun diye dikenli bir taç koydular.

O devirde haça gerilme işini Romalı askerler ifa ederdi. İki tane daha ölüme mahkum edilmiş cezalı vardı. Bunların birisi hırsız, diğeri katildi. Onlarda birlikte, üç kişi elleri bağlı, boyunlarda gerilecekleri haç olduğu halde, Golgotoya doğru kabile halinde hareket ettiler. Golgoto "Kafatası" manasına geliyordu. Bütün mahkûmların idam edildikleri yer orasıydı. Şehrin kuzey tarafında olup, takriben bir saat mesafede bir yerdi. Tam öğle vaktiydi. Yukarda, tepede kızgın bir Nisan güneşi vardı. İsanın vücudu çarmıhı taşıyacak kadar kuvvetli değildi. Daha şimdiden terlemiş, bunalmıştı. Yolda Kirinili simun isminde bir adama rastladılar. Askerler, çarmıhı zorla bu adama taşıttılar. Simun sonradan hıristıyan olmuş ve faydalı işler görmüştür. Meşakkatli bir yürüyüşten sonra tepeye varıldı. İsayı ve diğer mahkûmları ellerinden çarmıha

---

çivilediler. Askerler çarmıhların dibine oturup, şarap ve sirkeli su içerek yukardakilerin ölümünü beklemeye başladılar. İztırap muhakkaki çok büyüktü. Kan devarani yavaşlamış, çiltırcı bir acı bütün benliğini ateş gibi sarmıştı. Canı çekiliyor, şakakları zonkluyordu.

Bütün arkadaşları bırakıp kaçmış, ihtimal uzaktan çaresizlik içinde onu seyrediyorlardı. Fersiz gözlerini biraz aralayarak etrafına bakındı. İlerde birkaç karaltı vardı. Bunlar kendisini ta Galileden beri takip eden vefalı ve pişman orospulardı. Birkaç basit kadındı!

Askerler şarkı söylüyor arada sırada mahkûmların ölüp ölmediklerine bir göz atıyorlardı. İçlerinden bazıları İsa ile alay ediyorlardı. Hatta çarmıhtaki mahkûmlardan birside alay etmeye kalkıştı. Fakat diğer mahkûm onu azarladı. İsanın bir aralık, çarmıhın üzerinde, acıya dayanamayarak imanını, babasına olan inancını kaybettiğini söylerler. Dehşet verici ıstırapın tesiri ile "Eli! Eli! Lama Sebektakani!" yani "Baba! Baba! Beni niçin terkettin!" diye sezenişte bulunduğu rivayet edilir.

Ölüm uzun sürmedi. 3 saat sonra, belki bir damar patlamasından, belki de kan devaranının durmasından İsa uzun bir ıstırap seyhası kopararak göklere, babasının yanına çekildi.

Bütün bir ömür, aşkla, sevgiyle, mücadeleyle ve ümitle geçen 31 senelik bütün bir ömür bu ıstırap sayhası içinde eridi, son damlasını ve son kırıntısını tüketti.

Bir nokta var: Yahudanın kaderi! Gastemeni bahçesinde efendisini ele verdikten sonra, belki rahiplerden birkaç altın daha alarak esas memleketine döndü. Orada bu altınlarla bir tarla satın aldı. Fakat, dünyanın bir eşine daha rastlamayacağı kalleşliği, kafasını ve kalbini her an insafsızca oyarak içine yer etti. Çok geçmeden satın aldığı tarlanın ortasında ki incir ağacına kendini astı.

Sedad Veyis Örnek